Írta: Relkovics Néda
2015. május 18. hétfő, 16:32 - Módosítás: 2015. május 18. hétfő, 16:36

A diósdi éjtszaka

Este van, utazószekér döcög a mai téténydiósdi országúton. Benne alacsony termetű, ősszakállú főpap ül: arca barázdás, szeme jóságot áraszt. Gellért az, Csanád püspöke, boldogemlékű István király bizalmasa, Imre herceg nevelője. Az élet megviselte, gyenge egészségű s így nem vállalkozik arra, hogy lóháton tegye meg az utat Endre és Levente hercegek fogadására, majd Székesfehérvárra, a koronázási ünnepélyre. Püspöktársai: Büd, Besztrid és Beneta a kor szokása szerint lóháton követik Zonug ispán társaságában.

- Mennyire vagyunk még a kelenföldi révtől? –kérdi az ispán egy arra tartó embertől.

- Napvilágnál nem érik el -feleli a megszólított mély hódolattal-, de Diósdig eljuthatnak még nappal.

Zonug a szekér mellé lovagolt.

- Püspök atyám, most hallom, hogy ma már nem érünk a kelenföldi révig, útközben kell majd megállnunk.

Gellért ráemelte szemét, majd így szólt:

- Helyes, akkor Diósdon hálunk meg Szent Szabina egyháza szomszédságában.

Közben mind több és több embercsoportot értek utol.

- Hová siettek? – érdeklődött Büd püspök.

- A Duna irányába, Endre herceg védelmét keressük - felelték. Avagy nem tudja tisztelendő püspök atya, hogy mit művelnek Vatha és társai?

Erre Büd figyelmessé lett: – Mit tesznek? – kérdezte.

- Hogy mit? Ölik és gyilkolják, aki kereszténynek vallja magát! Mi is ezért menekülünk. Papunkat felkoncolták, templomunk, házunk lángok martaléka lett. Utunk füstölgő üszkök mellett vitt. Bujkáltunk a nádasban, hogy ne üssenek rajtunk. Vad kegyetlenséggel bánnak el mindenkivel. A bálványkövek ismét piroslanak a fehérló áldozattól. A pogány papok szilaj énekét visszahangozza a berek- hangzott a tömegből.

- Derék emberek vagytok, mert kitartotok a mi Urunk Jézus Krisztus mellett- szólt Beneta püspök. Endre herceg rendet teremt, meglássátok!

Közben Diósdra értek. A nap már lenyugodott és az esti égbolton Szent Szabina egyházának tornyai rajzolódtak. A kolostorban szeretetteljes fogadtatásra találtak s a fájdalmas, veszéllyel teljes út után jól esett fejüket nyugalomra hajtaniok.

- Isten kezében vagyunk –szólt Gellért útitársaihoz, mikor jóéjszakát kívántak egymásnak.

Borús időre ébredtek. A nap, mintha nem akarna többé kisütni, még helyét sem sejtette. Valamennyien Szent Szabina templomába siettek szentmisére, ahol már sokan gyűltek össze. A pogány lázadás idején a keresztények itt kerestek erőt és vigaszt, s most, hogy az országszerte nagy tiszteletben álló Gellért püspök megérkezését megtudták, még inkább sereglettek oda.

Csanád püspökének megjelenése csak mélyítette hódolatukat iránta. Ilyen szentmise bemutatásában még nem volt részük. A szent áhítat, az átszellemültség, mely arcáról sugárzott, elnyűgözte valamennyiüket. Mintha nem is földi ember állna a ciboriumos oltárnál, hanem valaki az égiek közül szállt volna le közéjük.

Most előre lép a szentéletű püspök, végignéz a sokaságon és mint jó pásztor nem állja meg, hogy beszédet ne intézzen nyájához. A meggyőződés hangján szól a hithűségről, az örök élet jutalmáról; mintha már elköltöznék a földről, még egyszer kitartásra buzdítja őket. S könnybe lábad jóságos szeme s remegő hangon folytatja: - Püspöktársaim, testvéreim, tudjátok meg, hogy ma a vértanúság koronájával Urunkhoz Jézus Krisztushoz az örök hazába jutunk. Mert tudtotokra adom Isten titkos végzését, melyet az éjjel velem közölt. Láttam ugyanis Urunkat Jézus Krisztus, mint kisdedet szentséges Anyja ölében. Magához hívott bennünket és maga osztotta ki nekünk teste és vére szentségét. De midőn Beneta püspök járult eléje, visszavonta a szentséget, miért is neki vértanúságunkban nem lesz része.

Nyolc óra tájban folytatták útjukat. Nem igen beszéltek. Mindnyájan eltelve a hallottakkal imádkoztak, majd útjuk első céljához, a pesti révhez értek. Ekkor rejtekhelyükről vad ordítás közt előugrottak Vatha pogány cinkosai; nyomban köveket ragadtak és rájuk dobálták. Gellért püspök és társai az álomlátás teljesedését látva Istennek ajánlották lelküket. Gellért folyton keresztet vetett kövezőire és Szent István vértanú példájára imádkozott értük: - Bocsáss meg nekik Uram, nem tudják, hogy mit tesznek. A pogányok dühe főként Gellért ellen fordult. Megrohanták szekerét, felfordították, majd előráncigálták alóla a kőzáportól sok helyen megsebzett püspököt. Vad örömrivallgás közepette durván felemelték és taligára vetették: számára nem tartották elégnek az agyonkövezést, hanem különös halálnemet eszeltek ki vad kedvteléssel. A félig alélt szentet a mai Gellérthegy egyik sziklájára vitték és onnan dobták le, hogy szörnyet haljon. Gellért Jézus nevét suttogva zuhant le a mélybe. Üldözői utána iramodtak, s mivel még lélegzett, lándzsával döfték át, majd kővel zúzták össze a fejét. Patakzott a vér, bíborszínűre festette a sziklát s megszerezte számára vértanúság pálmáját, mely után már fiatal korában annyira áhítozott.

Álomlátása társain is beteljesedett. Agyonkövezve feküdt Büd püspök, halálosan megsebesülve terült el Besztrid is. Kíséretük is áldozatul esett a fékezhetetlen gyilkolási vágynak. Zonug ispán menekülni próbált és lovával a Dunába ugrott. Keresztfiának, Mothmurnak hajóját vett észre és odaúsztatott. Keresztfia felvette ugyan a hajóba, de a parton maradt pogányok fenyegetődzésére meggyilkolták.

Beneta kalocsai érsek volt az egyetlen, ki életben maradt. A kövezés ugyan megsebezte, de nem halálosan. A pogányok fogságba vetették, de mikor Endre herceg megérkezett, kiszabadította.

Alkonyra hajlott a pogány lázadás egyik legvéresebb napja, szeptember 25-ike is. A nap lenyugodott a Kelenhegy (Gellérthegy) mögött. A vértanúk vérét beitta a föld, de Szent Gellért teteme még ott fekszik, ahol megölték, s csak a csillagos éjtszaka borít szemfedőt a sok

áldozatra. De mihelyt felkel a nap, Pest felől előmerészkedik a lakosság, s ráakad Szent Gellért tetemére… Megrendülve nézik sebhelyeit, szétzúzott fejét... Legtöbbet ő szenvedett, mondják s Krisztus katonáját kocsira téve Pestre viszik Szűz Mária templomába temetni.

Elindul a menet, eléri a révet és átkel Gellért püspök drága tetemével. A templom előtt embertömeg várja; mély hódolattal veszik körül, kísérik a szentegyházba és ravatalra helyezik. Egész nap látogatják, harmadnapra temetik. Emlékét a késő utódok is megőrzik és a főváros védőszentjévé teszik.

Aki a maid Diósd községben jár, Szent Gellért tiszteletére emelt kápolnát talál: azt hirdeti, hogy a szent püspök Diósdban töltötte utolsó, látomásos éjszakáját.

Forrás:

Relkovics Néda: A diósdi éjtszaka. In: Miről susog a pilisi erdő? Szent István Társulat, Budapest. 1943. 8-11.